

O'ZBEKISTONDA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA TRANSPORT LOGISTIKASINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI VA SUNIY INTELEKTNI AHAMIYATI

Berdiyeva Aziza G'anisher qizi¹, Bozorov Ilyos Isomiddinovich²

¹TAFU "Tarmoqlar iqtisodiyoti va buxgalteriya hisobi" kafedrası katta o'qituvchisi

²v.b., dotsent

¹E-mail: azizaberdiyeva95@gmail.com

²E-mail: ilyosbozorov1986@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada milliy iqtisodiyotning rivojlanishida transport va logistika sohalarida davlatimiz tomonidan olib borilgan ishlar hamda transport logistika yo'nalishlari bo'yicha eksportda tutgan o'rni va transport infratuzilmasi, jumladan transport logistikasini rivojlantirish, ushbu sohani tartibga soluvchi normativ huquqiy bazalar takomillashtirilmoqda.

Аннотция: В данной статье рассматривается работа, проводимая нашим государством в сфере транспорта и логистики в контексте развития национальной экономики, а также роль транспортной логистики в экспорте, развитие транспортной инфраструктуры, включая транспортную логистику, и совершенствование нормативно-правовой базы, регулирующей этот сектор.

Abstract: This article discusses the work carried out by our state in the fields of transport and logistics in the development of the national economy, as well as the role of transport logistics in exports, the development of transport infrastructure, including transport logistics, and the improvement of the regulatory framework regulating this sector.

Kalid so'zlar: Milliy daromad eksport, transport logistikasi, temir yo'l, bojxona, bojxona boji, subsidiya innovatsiya tavar aylanmasi investitsiya tavar aylanmasi, makroiqtisodiy barqarorlik, investor, yalpi ichki maxsulot, xususiy sektor, suniy intellekt iqtisodiy resurslar, kapital.

Ключевые слова: Национальный доход, экспорт, транспортная логистика, железные дороги, таможня, таможенные пошлины, субсидии, инновации, оборот инвестиций, макроэкономическая стабильность, инвестор, валовой внутренний продукт, частный сектор, экономические ресурсы, капитал.

Keywords: National income export, transport logistics, railway, customs, customs duty, subsidy innovation turnover investment turnover, macroeconomic stability, investor, gross domestic product, private sector, economic resources, capital.

Kirish

Hozirgi globallashuv jarayonida mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanish darajasi ko'p jihatdan ularning eksport salohiyatiga bog'liq. O'zbekiston ham o'z eksport hajmini oshirish, tashqi bozorlarda raqobatbardoshligini mustahkamlash uchun transport-logistika tizimini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Bu jarayonda zamonaviy texnologiyalar, xususan sun'iy intellektdan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Transport logistika tizimi eksport mahsulotlarini tez, arzon va xavfsiz yetkazib berishni ta'minlaydi. Shu bois, ushbu sohani rivojlantirish eksport samaradorligini oshirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi.

O'zbekistonda transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish, yangi logistika markazlarini tashkil etish va xalqaro transport yo'laklarini kengaytirish asosiy yo'nalishlar sifatida qaralmoqda. Jumladan, temir yo'l, avtomobil va havo transporti tizimlarini integratsiyalash orqali multimodal logistika tizimini rivojlantirish muhim vazifa hisoblanadi. Bundan tashqari, bojxona jarayonlarini soddalashtirish, raqamlashtirish va logistika xizmatlari sifatini oshirish ham eksportni rivojlantirishga xizmat qiladi. Elektron hujjat aylanishi, "yagona darcha" tizimi va tezkor logistika xizmatlari eksportchilarga qulay sharoit yaratadi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi transport logistikasini yangi bosqichga olib chiqadi. Sun'iy intellekt yordamida yuk oqimlarini tahlil qilish, optimal marshrutlarni aniqlash va transport xarajatlarini kamaytirish mumkin. Masalan, AI algoritmlari real vaqt rejimida transport harakatini kuzatib, tirbandliklarni oldindan aniqlaydi va alternativ yo'llarni taklif qiladi. Bu esa yetkazib berish muddatini qisqartiradi va xarajatlarni optimallashtiradi.

Shuningdek, sun'iy intellekt ombor logistikasida ham muhim rol o'ynaydi. Aqlli ombor tizimlari yordamida mahsulotlarni joylashtirish, saqlash va jo'natish jarayonlari avtomatlashtiriladi. Bu esa inson omilini kamaytirib, xatoliklar sonini qisqartiradi hamda ish unumdorligini oshiradi.

Kelgusida O'zbekistonda eksport salohiyatini yanada oshirish uchun transport-logistika infratuzilmasini rivojlantirish bilan birga, sun'iy intellekt texnologiyalarini keng joriy etish zarur. Bu orqali mamlakat global ta'minot zanjirlarida o'z o'rnini mustahkamlab, eksport hajmini sezilarli darajada oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, transport logistikasini rivojlantirish va sun'iy intellektdan samarali foydalanish O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirishda muhim strategik yo'nalishlardan biridir. Ushbu omillar mamlakat iqtisodiy barqarorligi va xalqaro raqobatbardoshligini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Bugungi kunda O'zbekiston iqtisodiyotining muhim tarmoqlaridan biri bo'lmish transport tizimini rivojlantirish, sohadagi xizmatlar sifatini yaxshilash ustuvor yo'nalishlar qatorida e'tirof etilmoqda. So'nggi yillarda respublika YaIMda xizmatlar, xususan, transport xizmatlariga bo'lgan talabning ortib borayotganligi, ushbu sohani yanada rivojlantirish, tarmoqqa milliy va chet el

investitsiyalarini ko‘proq jalb etish, mahalliy tashuvchi firmalarning moliyaviy barqarorligini ta’minlash asosida mamlakatda yangi ishchi o‘rinlarini yaratish imkonini beradi.

Bu yo‘nalishda transport sohasini rivojlantirish maqsadida:

- milliy transport logistika kompaniyalari o‘rtasida raqobat darajasini oshirish;
- avtomobil parklarini kengaytirish;
- yo‘l-transport infratuzilmasini yanada rivojlantirish;
- eksportga mo‘ljallangan milliy mahsulotlar narxlarini raqobatdosh qilish maqsadida yuklarni bir transportdan boshqasiga qayta yuklash punktlari sonini oshirish;
- avtomobil yo‘llari holatini yaxshilash va yo‘l-transport infratuzilmasini rivojlantirish belgilangan.

Adabiyotlar sharhi.

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi rasmiy veb-sayti ma’lumotlari. Yuqoridagi tahlillar shuni ko‘rsatmoqdaki, 2018-2021 yillar davomida temir yo‘l transportida tashilgan tashqi savdo yuklari hajmi

(104 098,9 ming tn) avtomobil transportida tashilgan tashqi savdo yuklari hajmidan *(20 485,4 ming tn)* sezilarli darajada *(5,1 barobar)* ko‘p bo‘lishiga qaramasdan, avtomobil transportining tashqi savdo yuklarini tashishdagi o‘sib borish tendensiyasi temir yo‘l transportiga qaraganda yuqori natijalarni ko‘rsatmoqda.

Transport logistikasi samaradorligini baholashda indikativ yondashuvdan foydalangan holda transport xarajatlari miqdori, chegara va bojxona nazoratiga sarflanadigan vaqt, eksport, import hamda tranzit yuklarini rasmiylashtirishda talab etiladigan hujjatlari sonining miqdoriy qiymatlari belgilanadi. Bugungi kunda transport logistikasini faoliyatini baholashda xalqaro tashkilotlar tomonidan turlicha yondashuvlar mavjud bo‘lib, ular tomonidan sohaning holatiga baho berilishida ko‘rsatkichlar, mezonalar va indikatorlardan foydalaniladi.

Said G‘aniyev Transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish. Olim eksport hajmini oshirish uchun temir yo‘l, avtomobil yo‘llari va logistika terminallarini modernizatsiya qilish zarurligini ta’kidlaydi. Uning fikricha, infratuzilma sifati eksport raqobatbardoshligining asosiy omillaridan biridir.

Murod Tillyakhodjayevni fikriga ko‘ra tranzit salohiyatidan samarali foydalanish. O‘zbekistonning geografik joylashuvi tranzit-logistika markaziga aylanish uchun katta imkoniyat ekanligini qayd etadi. Transport koridorlarini rivojlantirish eksportni kengaytirishga xizmat qiladi.

Abduqodir Vahobov tashqi savdo va logistika uyg‘unligi. ksport siyosatini transport-logistika tizimi bilan uzviy bog‘liq holda olib borish zarurligini ta’kidlaydi. Logistika xarajatlarini kamaytirish milliy mahsulotlar narxini raqobatbardosh qiladi.

Qo‘chqorov Rustam Logistika markazlari va bojxona jarayonlarini soddalashtirish. Olim

eksportni ragʻbatlantirishda zamonaviy logistika markazlari tashkil etish hamda bojxona va sertifikatlash tizimlarini raqamlashtirish muhimligini koʻrsatadi. Bu eksport jarayonini tezlashtiradi va tadbirkorlar xarajatlarini kamaytiradi.

Oʻzbekistondagi olimlarning fikricha, eksport salohiyatini oshirish uchun:

- transport infratuzilmasini yangilash,
- tranzit imkoniyatlarini kengaytirish,
- logistika xarajatlarini kamaytirish,
- bojxona jarayonlarini raqamlashtirish asosiy ustuvor yoʻnalishlar hisoblanadi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Tadqiqot metodologiyasi logistika infratuzilmasining sifati va logistika operatsiyalari jarayonlarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish koʻrsatkichlari muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, mamlakatlarning transport logistikasini yuk tashuvlari boʻyicha amaliy va nazariy tahlillar ishlab chiqilgan.

Mamlakatda transport kompaniyalari, logistika markazlari va brokerlik tashkilotlari oʻrtasidagi sogʻlom raqobatning mavjudligi muhim ahamiyat kasb etadi. Logistik xizmatlar koʻrsatish qiymati. Logistik xizmatlar koʻrsatishda birlamchi transportda tashish xizmatlari va tashish bilan bogʻliq boshqa xarajatlar hisoblanadi. Ikkilamchi omborxonalarda saqlash, oʻrash va qadoqlash xizmatlariga sarflanadigan xarajatlar miqdoriga aytiladi.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Bugungi kunda respublika hududi boʻylab tashilgan tashqi savdo yuklari hajmi tahlili shuni koʻrsatmoqdaki, mamlakat hududi orqali 2021-2024 yillar davomida temir yoʻl va avtomobil transportida jami 124 584,3 ming tn. tashqi savdo yuklari tashilgan boʻlib, bunda temir yoʻl transportining ulushi 104 098,9 ming tn.ni yoki 83,6 % ni, avtomobil transportida esa 20 485,4 ming tn.ni yoki 16,4 % ni tashkil etmoqda.(1-jadval)

1-jadval.

2021-2024 yillar davomida temir yoʻl va avtomobil transportida tashilgan yuklar hajmi (ming tonna)*

T/R	Transport turi	2021 y	2022 y	2023 y	2024 y	Jami	Jamiga nisbatan,% da
1	Temir yoʻl	22 294,4	23 884,5	28 607,1	29 312,9	104 098,9	83,6
2	Avto	2 741,0	3 597,8	6 051,2	8 095,4	20 485,4	16,4
3	Jami	25 035,4	27 482,3	34 658,3	37 408,3	124 584,3	100,0

***Manba: DBQ elektron maʼlumotlari asosida muallif ishlanmasi.**

Quyida 2021-2024 yillar davomida mamlakat hududi orqali tashilgan tashqi savdo yuklari

tashilgan transport turlari va harakat yo‘nalishlari (*eksport, import, tranzit*) bo‘yicha tendensiyalarini ko‘rib chiqamiz. (2-jadval)

2-jadval.

Temir yo‘l transporti bo‘yicha tashilgan yuklar hajmi*¹

T/R	Yillar	Tashilgan yuk hajmi, ming tn.	2018 yilga nisbatan farqi	
			ming tn, +/-	%
1	2021 y	22 294,4	0,0	0,0
2	2022 y	23 884,5	1 590,1	7,1
3	2023 y	28 607,1	6 312,7	28,3
4	2021 y	29 312,9	7 018,5	31,5
5	Jami	104 098,9		

***Manba: DBQ elektron ma’lumotlari asosida muallif ishlanmasi.**

Temir yo‘l transportida tashilgan tashqi savdo yuklari harakat yo‘nalishlari (*eksport, import, tranzit*) bo‘yicha hajmi quyidagicha: (3-jadval)

2021-2024 yillar davomida temir yo‘l transportida harakat yo‘nalishlari (eksport, import, tranzit) bo‘yicha tashilgan yuk hajmi, (ming tonna)*²

T/R	Yillar	Eksport		Import		Tranzit		Jami
		yuk hajmi	ulushi, % da	yuk hajmi	ulushi, % da	yuk hajmi	ulushi, % da	
1	2021 y	3 108,3	13,9	11 392,4	51,1	7 793,7	35,0	22 294,4
2	2022 y	3 972,7	16,6	12 799,8	53,6	7 112,0	29,8	23 884,5
3	2023 y	3 742,3	13,1	17 817,5	62,3	7 047,3	24,6	28 607,1
4	2024 y	3 712,6	12,7	18 709,9	63,8	6 890,4	23,5	29 312,9
5	Jami	14 535,9	14,0	60 719,6	58,3	28 843,4	27,7	104 098,9

Yuqoridagi jadvaldan 2021 yil davomida:

“eksport” yo‘nalishida tashilgan yuklar jami 3 712,6 ming tn.ni tashkil qilib, 2024 yilga nisbatan 604,3 ming tn.ga yoki 19,4 % ga oshganligini;

“import” yo‘nalishida tashilgan yuklar jami 18 709,9 ming tn.ni tashkil qilib, 2024 yilga nisbatan 7 317,5 ming tn.ga yoki 64,2 % ga oshganligini;

“tranzit” yo‘nalishida tashilgan yuklar jami 6 890,4 ming tn.ni tashkil qilib, 2024 yilga nisbatan 903,3 ming tn.ga yoki 11,6 % ga kamayganligini ko‘rishimiz mumkin. (4-jadval)

Avtomobil transporti bo'yicha tashilgan yuklar hajmi*³

T/R	Yillar	Tashilgan yuk hajmi, ming tn.	2016 yilga nisbatan farqi	
			ming tn, +/-	%
1	2021 y	2 741,0	0,0	0,0
2	2022 y	3 597,8	856,8	31,3
3	2023 y	6 051,2	3 310,2	120,8
4	2024 y	8 095,4	5 354,4	195,3
5	Jami	20 485,4		

Avtomobil transportida tashilgan tashqi savdo yuklari harakat yo'nalishlari bo'yicha hajmi quyidagicha:

“eksport” yo'nalishida tashilgan yuklar jami 2 557,9 ming tn.ni tashkil qilib, 2024 yilga nisbatan 1 380,1 ming tn.ga yoki 2,2 barobarga oshganligini;

² O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi rasmiy veb-sayti ma'lumotlari, www.stat.uz

³ DBQ elektron ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi.

“import” yo'nalishida tashilgan yuklar jami 4 748,9 ming tn.ni tashkil qilib, 2024 yilga nisbatan 3 667,0 ming tn.ga yoki 4,4 barobarga oshganligini;

“tranzit” yo'nalishida tashilgan yuklar jami 788,6 ming tn.ni tashkil qilib, 2024 yilga nisbatan 307,3 ming tn.ga yoki 1,6 barobarga oshganligini ko'rishimiz mumkin. (5-jadval)

2021-2024 yillar davomida avtomobil transportida harakat yo'nalishlari (eksport, import, tranzit) bo'yicha tashilgan yuk hajmi, (ming tonna)*

T/R	Yillar	Eksport		Import		Tranzit		Jami
		yuk hajmi	ulushi, % da	yuk hajmi	ulushi, % da	yuk hajmi	ulushi, % da	
1	2021 y	1 177,80	43,0	1 081,90	39,5	481,3	17,6	2 741,00
2	2022 y	1 507,80	41,9	1 493,20	41,5	596,8	16,6	3 597,80
3	2023 y	1 962,40	32,4	3 418,20	56,5	670,6	11,1	6 051,20
4	2024 y	2 557,90	31,6	4 748,90	58,7	788,6	9,7	8 095,40
5	Jami	7 205,90	35,2	10 742,20	52,4	2 537,30	12,4	20 485,40

Manba: DBQ elektron ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi.

Yuqoridagi jadvaldan 2024 yil davomida:

Shuningdek, milliy tashuvchilarning tashqi savdo yuklarini tashish geografiyasi o'rganilganda,

yuk tashuvlarining asosiy qismi qo‘shni davlatlar hissasiga to‘g‘ri kelmoqda (2.11-jadval).

2.11-jadvalda avtomobil transportida milliy tashuvchilar tomonidan 2021 yil davomida tashilgan tashqi savdo yuklarini tashish geografiyasi keltirilgan bo‘lib, birgina 2021 yilning o‘zida jami 182 501 ta tashuvlarning 161 790 tasi yoki 88,7 % Rossiya Federatsiyasi va qisqa masofalarga (*Qozog‘iston, Tojikiston, Qirg‘iziston, Afg‘oniston, Turkmaniston*) hamda 20 711 tasi yoki 11,3 % boshqa hududlarga tashilganini ko‘rishimiz mumkin.

O‘z navbatida qayd etib o‘tish joizki, milliy tashuvchilarni qo‘llabquvvatlash, tashuvchilar uchun raqobat muhitini hamda qulay shart- sharoitlar yaratish maqsadida davlat tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlarning o‘rni alohida ahamiyatga ega.

Jumladan, O‘zbekiston Respublikasining bojxona kodeksi, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining bir qator Farmon va qarorlari hamda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari asosida milliy tashuvchilar uchun berilayotgan imtiyozlar shular jumlasidandir.

Shu o‘rinda, 2021 – 2024 yillar davomida respublika hududi orqali tashqi savdo yuklarini tashigan avtotransport vositalari ro‘yxatga olingan davlatlar kesimida tahlil qilinganda, O‘zbekiston Respublikasida ro‘yxatga olingan avtotransport vositalarining ulushi 42,0 % ga teng ekanligini ko‘rishimiz mumkin. Ya’ni, 2021 yilda 50 021 tani yoki 33,8 % ni, 2019 yilda 87 369 tani yoki 46,4 % ni, 2024 yilda 132 524 tani yoki 42,3% ni, 2021 yilda 182 501 tani yoki 42,7 % ni tashkil etgan.

Ushbu raqamlardan shunday xulosaga kelish mumkinki, milliy tashuvchilarimiz tashqi savdo yuklarini tashishda mamlakat ehtiyojlarini qondira olmayapti.

Bugungi logistika tizimida ortiqcha bo‘g‘inlarning mavjudligi sanoat mahsuloti tannarxiga salbiy ta’sir ko‘rsatib, bunga asosan logistik zanjirining tarqoqligi – yetkazuchidan qabul qiluvchiga qadar mahsulotlarni ortiqcha darajada ortish va tushirish bo‘g‘inlari mavjudligi sabab bo‘lmoqda. Bu o‘z navbatida ishlab chiqaruvchi tomonidan transport-logistika xizmatiga jahon andozalariga xilof ravishda ko‘proq xarajat qilishiga olib kelmoqda.

Hozirgi kunda dunyoning ko‘plab davlatlari kabi O‘zbekiston ham transport logistikasini rivojlantirishga katta e’tibor qaratmoqda. O‘zbekiston Respublikasi geografik jihatdan Markaziy Osiyoning markazida joylashganligi mamlakatga ushbu mintaqa orqali o‘tgan transport koridorlari imkoniyatlaridan samarali foydalanish imkonini beradi. Shunga qaramay, mintaqa davlatlarining transport sohasidagi strategiyalarining bir-biridan farq qilishi, shuningdek, mamlakat milliy tashuvchilarining qo‘shni davlatlar hududidan xalqaro yuklar orqali harakatlanishida bir qancha muammolarning kelib chiqishiga sabab bo‘lmoqda. Bundan tashqari, respublikaning dengizga chiqishida imkoniyati cheklangan dunyodagi ikki “doublelocked” davlatdan biri ekanligi hamda tovarlar qiymatida transport xarajatlari yuqoriligi ham mamlakat transport logistikasi rivojlanishiga

salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Shunga ko'ra, respublika hududi bo'ylab tashilgan ichki va tashqi yuklar hajmi, asosan, temir yo'l va avtomobil transporti hissasiga to'g'ri keladi.

Bojxona organlari tomonidan tashqi savdo yuklarining bojxona nazorati va rasmiylashtiruvi amalga oshirilishini inobatga olib, respublika hududi bo'ylab tashilgan tashqi savdo yuklari hajmi va ularni tashigan transport vositalari tahlili temir yo'l va avtomobil transportlari kesimida amalga oshirildi

Shuningdek, mamlakat transport logistikasi faoliyatini rivojlantirishda rivojlangan davlatlarda amalda bo'lgan zamonaviy transport xizmatlari mexanizimini o'rganish hamda uni milliy transport tizimiga joriy qilish zarur. Ayniqsa, bu borada xalqaro tashuvlar jarayonida qo'llanilayotgan 3PL logistika xizmatlaridan foydalanish istiqbolli hisoblanadi. (6-jadval)

5-jadval.

Transport turlarida yuk tashish xarajatlarining qiyosiy tahlili

20 tonna yukni 1km.ga avtombilda tashish narhi (текстил mahsuloti misolida)				
O'zbekiston	Qozog'iston	Qirg'iziston	Tojikiston	Turkmaniston
2,45 \$	1,70 \$	1,55 \$	1,35 \$	0,92 \$
1 ta standart vagon yukni 1 km.ga tashish narxi (100 km.gacha)				
O'zbekiston	Qozog'iston	Qirg'iziston	Tojikiston	Turkmaniston
7,29 \$	4,24 \$	2,65 \$	6,83 \$	2,65 \$
Eksport va import uchun kerakli процедура xujjatlari soni				
10/11	10/12	9/10	11/12	6/5

Qiyosiy asosdagi narxlar tahliliga e'tibor qaratilsa, yurtimiz ishlab chiqaruvchilarining bir muncha xarajatlari yuqoriligini ko'rishimiz mumkin. Masalan, bir standart vagon yukni (60 tonna to'qimachilik mahsuloti) bir kilometrga yetkazib berish uchun temir yo'l transporti xizmatiga 7,29 dollar to'lashga to'g'ri keladi. Xuddi shu ko'rsatkich qo'shni Qozog'istonda 4,24 dollarni, Qirg'izistonda 3,65 dollarni, Tojikistonda 6,83 dollarni, Turkmanistonda 2,65 dollarni tashkil etmoqda. Bu esa, yurtimiz temir yo'l transportining xalqaro tashuvlarda raqobatbardoshligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ma'lumki, transport vositalari orqali bajariladigan ishlarning umumiy qiymati qariyb 9,6 foizini yoqilg'i (energiya) va moylash materiallariga sarflanadigan xarajatlar tashkil qiladi. O'zbekiston transport sohasida yoqilg'i resurslarining iste'moli, mana shu qiymatga nisbatan umumiy xizmat ko'rsatish tannarxini shakllantiradi. Bunda transport tannarxi tarkibiga kiruvchi ish haqi umumiy xarajatlarning 8,3% ni tashkil qilmoqda. Ushbu ko'rsatkich Yevropa Ittifoqida 50-52 foizni, boshqa xarajatlar esa 40,2 foizni tashkil etmoqda. Shuningdek, amortizatsiya sarfxarajatlari uchun O'zbekistonda 12,3 foizni, Yevropa Ittifoqida esa bu ko'rsatkich 6-7 foizni tashkil etadi.

Xulosa va takliflar .

Tadqiqot natijasida bizning fikrimizcha tovarlarni o‘z vaqtida yetkazib berish. Tovarlarni belgilangan manzilga o‘z vaqtida xavfsiz va yo‘qotishlarsiz yetkazib berish tushuniladi. Mamlakatda faoliyat ko‘rsatuvchi “Biznes logistikasini rivojlantirish assotsiatsiya” tomonidan 90 dan ortiq yirik ishlab chiqaruvchi va savdo kompaniyalari ishtirokida o‘tkazilgan sotsiologik so‘rov natijalariga ko‘ra, 46 % respondent mamlakat transport-logistika xizmatlarini qoniqarsiz baholagan. Respondentlar tomonidan xalqaro tashish jarayonlari bilan bog‘liq muammolar mavjudligi qayd etilgan. Jumladan, respondentlarning 19 foizi - transport vositalarining eskirganligini, 15 foizi - avtomobil yo‘llari va yo‘l bo‘yi infratuzilmasining sifati pastligini, 13 foizi - bojxona postlaridagi kutishlarni, 10 foizi - transport vositalarini to‘xtash va kutish ob‘ektlari infratuzilmasining sifatsizligini, 8 foizi - yuk terminallarining kamligi va ularda zarur texnik texnologiyalarning yetishmasligini qayd etishgan. Hozirgi kunda mamlakatimiz transport logistikasini rivojlantirishda quyidagi asosiy ustuvor yo‘nalishlarni takomillashtirish zarur deb hisoblaymiz:

Mamlakatning geografik joylashuvini inobatga olib, mintaqa davlatlarida yagona transport siyosatini amalga oshirish, mamlakatlar transport va bojxona ishi masalalarida bir-birlarini qo‘llab-quvvatlashlari orqali ijobiy natijaga erishishlari mumkin.

Adabiyotlar/Tumepamypa/Reference:

- [1] O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-4947- sonli Farmoni. // Xalq so‘zi. 8 fevral 2017 yil.
- [2] O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori Eksport faoliyatini yanada qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida 07.05.2020 y. PQ-470718-son, 191-modda
- [3] O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni Transport sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida 01.02.2019 y.PF-5647 6-son, 96-modda
- [4] Международные транспортные организациии. Под общей редакцией V.V.Serebryakova. Moskva,«Transport», 2016г. Novoye izdaniye.
- [5] Ergashev Sh.T., Transport tashkilotlarida iktisodiy taxlilni tatkil etishning nazariy-uslubiy asoslari // «Logistika va iktisodiyot» elektron ilmiy jurnal. 2020. №3. - B.85-95
- [6] www.mineconomy.uz (O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi)
- [7] www.mehnat.uz (O‘zbekiston Respublikasi Mehnat va aholini ijtimoiy muhofaza qilish vazirligi)
- [8] www.mf.uz (O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi)
- [9] www.stat.uz(O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi)
- [10] www.ima.uz(O‘zbekiston Respublikasi Intellektual mulk agentligi)